

COKE # 1

Coke gebruikt degene die nu naast je in de trein zit en iets heeft genomen om vanmorgen wakker te worden, of de chauffeur aan het stuur van de bus die je thuisbrengt, want hij wil zijn overuren maken zonder de kramp in zijn nek te voelen. Coke gebruikt degene die je het naast staat. Als het niet je vader of je moeder is, en ook niet je broer, dan is het je zoon. Als het niet je zoon is, dan is het je kantoorchef. Of zijn secretaresse, die alleen op zaterdag snuift, voor de fun. Als het niet je chef is, dan is het zijn vrouw die het doet om zich te laten gaan. Als het niet zijn vrouw is, dan wel zijn minnares, die wat krijgt in plaats van oorbellen en liever dan diamanten. Als zij het niet zijn, dan is het de vrachtwagenchauffeur die tonnen koffie bezorgt in de cafés bij jou in de stad en niet al die uren snelweg zou kunnen maken zonder coke. Als hij het niet is, dan is het de verpleegster die de katheter van je opa vervangt en dan maakt de coke haar alles gemakkelijker, zelfs de nacht. Als zij het niet is, dan is het de schilder die de kamer van je vriendin aan het sauzen is en die uit nieuwsgierigheid is begonnen en zich daarna in de schulden moest steken. Degene die gebruikt is daar bij jou. Het is de agent die je elk moment kan aanhouden, die al jaren snuift; nu hebben ze het allemaal door en schrijven ze anonieme brieven aan zijn superieuren in de hoop dat hij wordt geschorst voordat hij stommiteiten uithaalt. Als hij het niet is, dan is het de chirurg die nu wakker aan het worden is om je tante te opereren en met coke wel zes mensen op één dag kan openmaken, of de advocaat die je moet spreken voor je scheiding. Het is de rechter die beslist over je civiele zaak en hier geen been in ziet, maar een middel om van het leven te genieten. Het is de caissière die je je

staatslot geeft waarvan je hoopt dat het je leven zal veranderen. Het is de meubelmaker die een meubelstuk van je in elkaar zet dat een maandinkomen heeft gekost. Als hij het niet is, dan wel de monteur die de Ikea-kast bij je thuis kwam installeren omdat je dat zelf niet kon. Als hij het niet is, dan is het de conciërge van je flat die je elk moment via de intercom kan oproepen. Het is de elektricien, die nu het stopcontact in je slaapkamer wil verplaatsen. Of de singer-songwriter naar wie je luistert om te relaxen. Coke gebruikt de pastoor bij wie je langsgaat om het vormsel toegediend te krijgen omdat je je kleinzoon moet dopen, en die ervan opkijkt dat je dat sacrament nog niet ontvangen hebt. Het zijn de obers die je zullen bedienen op de bruiloft van aanstaande zaterdag, als ze niet snoven, zouden ze niet urenlang zoveel energie in de benen hebben. Als zij het niet zijn, dan is het de wethouder die net tot de nieuwe voetgangersgebieden heeft besloten, en die krijgt gratis coke in ruil voor gunsten. De parkeerwachter is een gebruiker die alleen nog maar vrolijk is als hij een lijntje neemt. De architect die je vakantiehuisje heeft verbouwd, de postbode die de brief met je nieuwe pinpas heeft bezorgd: die gebruikt. Als hij het niet is, dan is het het meisje van het callcenter, dat je schallend te woord staat en vraagt waarmee ze je van dienst kan zijn. Die vrolijkheid, bij elk telefoontje eender, komt door het witte poeder. Als zij het niet is, dan is het de wetenschappelijk medewerker die nu rechts van de hoogleraar zit en wacht om je het tentamen af te nemen. De coke heeft hem gespannen gemaakt. Het is de fysiotherapeut die je knie weer goed probeert te krijgen, en de coke maakt hem juist gezellig. Het is de aanvaller die er gebruik van maakt, en die door een doelpunt te scoren de weddenschap verpest die je een paar minuten voor het einde van de wedstrijd nog aan het winnen was. Coke gebruikt de hoer bij wie je aanklopt voordat je naar huis gaat, als je stoom moet afblazen, omdat je er niet meer tegen kunt. Zij neemt coke om de gene die ze voor, achter, op en onder zich heeft niet meer te zien. Coke neemt de gigolo die je jezelf cadeau hebt gedaan voor je vijftigste verjaardag. Jij en hij. Coke geeft hem het gevoel superman te zijn. Coke gebruikt je sparringpartner in de ring, om af te vallen.

Als hij niet gebruikt, dan is het de paardrijinstructeur van je dochter, de psychologe van je vrouw. Coke wordt gebruikt door de beste vriend van je man, die je al jaren het hof maakt en op wie je nooit gevallen bent. Als hij het niet is, dan is het de directeur van je school. De schoolconciërge snuift coke. De makelaar die net nu je je hebt kunnen vrijmaken om het appartement te bezichtigen te laat aan komt zetten. De beëdigde bewaker, die nog een kam over zijn hoofd heeft, terwijl iedereen zich kaal scheert, gebruikt. En hij niet, dan toch de notaris die je nooit meer wilt zien en die coke gebruikt om niet te denken aan de alimentatie die hij moet betalen aan de vrouwen die hij heeft verlaten. Als hij het niet is, dan is het de taxichauffeur, die vloekt op het verkeer, maar daarna weer vrolijk wordt. Als hij het niet is, dan gebruikt de ingenieur, die je thuis moet uitnodigen omdat hij je carrière misschien een zetje wil geven. Het is de verkeersagent die je op de bon slingert en zich ondertussen een ongeluk zweet, al is het winter. Of het is de ruitenvasser met zijn holle ogen, die moet lenen om eraan te komen, of het is die jongen die vijf folders tegelijk in de auto's gooit. Het is de politicus die je een verkoopvergunning heeft toegezegd, de man die je met je stem en die van je familie naar het parlement hebt gestuurd en die altijd de zenuwen heeft. Het is de hoogleraar die je bij de eerste de beste aarzeling op een mondeling heeft weggestuurd. Of het is de oncoloog bij wie je een afspraak hebt, hij is naar verluidt de beste en je hoopt dat hij je kan redden. Of het is de gynaecoloog die vergeet zijn sigaret weg te gooien voor hij de zaal betreedt en komt kijken naar je vrouw, die haar eerste weeën heeft. Het is je zwager die nooit vrolijk is, het is de vriend van je dochter die het altijd wel is. Als zij het niet zijn, dan is het de visboer die de zwaardvis mooi uitstalt, of de pomphouder die benzine naast de auto morst. Hij snuift om zich jong te voelen, maar krijgt de slang niet eens terug in de houder. Of het is de ziekenfondsarts die je al jaren kent en die je voor je beurt binnenlaat omdat je weet wat je hem met kerst moet geven. De portier van je flat gebruikt, maar als hij niet gebruikt, dan wel de bijleslerares van je kinderen, de pianofuffrouw van je kleinzoon, de kostuumontwerper van het toneel-

gezelschap waar je vanavond naartoe gaat, de dierenarts van je kat. De burgemeester bij wie je hebt gegeten. De aannemer van het huis waarin je woont, de schrijver die je leest voor het slapengaan, de journaliste die je straks ziet op het nieuws. Maar als je, welbeschouwd, meent dat geen van deze mensen cocaïne kan snuiven, dan ben je ofwel blind of je liegt. Of je bent het gewoon zelf die gebruikt.

1 *De les*

‘Ze zaten allemaal rond een tafel, in New York, niet ver hiervandaan.’

‘Waar?’ vroeg ik intuïtief.

Hij keek me aan met een blik waaruit sprak dat hij me toch slimmer had ingeschat. De woorden die ik zou horen waren een uitwisseling van gunsten. De politie had een paar jaar eerder in Europa een jongen gearresteerd. Een Mexicaan met een Amerikaans paspoort. Nadat hij naar New York was gestuurd, hadden ze hem losgelaten om zich volop in de plaatselijke handel te storten, en hem de gevangenis bespaard. Af en toe verklapte hij wat, in ruil waarvoor hij niet werd opgepakt. Niet echt een verklikker, eerder iets in de buurt waardoor hij zich geen schurk zou voelen, maar ook geen stille, zwijgzame granieten maffioso. De agenten vroegen hem algemene dingen, niet zo omstandig dat hij ze tegenover zijn groep niet kon verklaren. Hij was er om een signaal, een stemming, geruchten over bijeenkomsten of oorlogen over te brengen. Geen bewijzen, geen aanwijzingen: geruchten. Die aanwijzingen kwamen in tweede instantie wel. Maar daar kon het nu niet meer bij blijven, de jongen had op zijn iPhone een gesprek opgenomen tijdens een bijeenkomst waar hij was geweest. En de agenten waren ongerust. Sommigen van hen, met wie ik al jaren contact had, wilden dat ik erover schreef. Dat ik er ergens over schreef, met de nodige tamtam, om de reacties te testen, om uit te vinden of het verhaal dat ik zou horen echt zo was gegaan als die jongen zei, of in scène was gezet, een toneelstukje dat door iemand was opgevoerd om chicano's en Italianen te lokken. Ik moest erover schrijven om beweging te krijgen in de kringen waar die woorden waren gesproken, waren beluisterd.

De agent wachtte op me in Battery Park op een kleine dam, zonder regenhoedje of zonnebril. Geen lachwekkende vermomming: hij kwam in een bont T-shirt, op slippers en met de glimlach van iemand die popelt om een geheim te vertellen. Hij sprak een Italiaans vol dialectinvloeden, maar wel verstaanbaar. Hij zocht geen samenzweerderigheid, hij had opdracht gekregen om me dat voorval te vertellen en deed dat zonder veel omhaal. Ik weet het nog goed. Dat verhaal is me bijgebleven. Mettertijd ben ik ervan overtuigd geraakt dat we onze herinneringen niet alleen opslaan in ons hoofd, ze zitten niet allemaal in het hersengebied: ik ben ervan overtuigd dat ook andere organen een geheugen hebben. De lever, de testikels, de nagels, de borstkas. Als je iemands laatste woorden hoort, blijven ze daar hangen. En als die delen zich die weer herinneren, sturen ze wat ze hebben geregistreerd naar je hersenen. Meer dan eens merk ik dat ik me dingen herinner met mijn maag, dat die iets prettigs en iets afschuwelijks opslaat. Ik weet dat bepaalde herinneringen daar zitten, ik weet dat omdat mijn maag zich roert. En soms roert zich ook mijn buik. Het middenrif dat gaat golven: een dunne plaat, een vlies, met uitlopers naar het midden van ons lichaam. Daar begint het allemaal. Door het middenrif moet je hijgen, huiveren, maar ook plassen, drukken, braken. Daar begint het persen bij de bevalling. En ik weet ook zeker dat er plaatsen zijn die het ergste verzamelen: die bewaren het afval. Ik weet niet waar die plek bij mij zit, maar hij is vol. En nu is hij verzadigd, zo volgepakt dat er niets meer bij kan. Mijn plaats van herinneringen, of liever stukken afval, is overvol. Het lijkt misschien goed nieuws: er is geen ruimte meer voor verdriet. Maar dat is het niet. Als die stukken nergens meer naartoe kunnen, komen ze ook waar ze niet horen. Ze kruipen in plaatsen die ook allerlei andere herinneringen verzamelen. Met het verhaal van die agent was dat deel van mij dat de ergste dingen memoreert voorgoed tot de rand gevuld. De dingen die weer opduiken als je denkt dat alles beter gaat, als er zich een lichte ochtend voor je ontvouwt, als je thuiskomt, als je denkt dat het toch wel de moeite waard was. Op die momenten rijzen er ergens vandaan als een oprisping, als een

uitstoot, donkere herinneringen op, zoals het vuilnis op een stortplaats, onder de aarde, afgedekt met plastic, hoe dan ook zijn weg vindt om boven te komen en alles te vergiftigen. Kijk, in dat gebied van mijn lichaam bewaar ik de herinnering aan die woorden. En het is zinloos om er de precieze breedtegraad van te zoeken, want al zou ik die plek vinden, dan zou het niets uithalen om erop te beuken, erin te steken, erin te knijpen om er de woorden uit te krijgen als pus uit een blaas. Het zit daar allemaal. Alles moet daar blijven. Punt uit.

De agent vertelde dat de jongen, zijn informant, de enige les had aangehoord die de moeite van het aanhoren waard is en hem stiekem had opgenomen. Een les over hoe je in de wereld staat. En hij had hem helemaal laten horen: het ene oortje in zijn oor, het andere in dat van de jongen, die de opname van het gesprek met bonkend hart had gestart.

‘Nu moet jij erover schrijven, we zien wel of er iemand nijdig wordt... Dan betekent dat dat dit verhaal echt is en krijgen we bevestiging. Als je erover schrijft en niemand doet iets, dan is het ofwel een dikke leugen van een B-acteur en heeft onze chicano ons voor de gek gehouden ofwel... niemand gelooft de lulkoek die je schrijft en in dat geval hebben ze ons genaaid.’

En hij begon te lachen. Ik knikte. Ik zegde niet toe, ik probeerde het te begrijpen. Dat vermeende college zou zijn gegeven door een oude Italiaanse maffiabaas, aan een vergadering van chicano's, Italianen, Italo-Amerikanen, Albanezen en oud-strijders van de Kaibiles, de Guatemalteekse legionairs. Dat zei die jongen tenminste. Geen informatie, getallen of details. Niet iets om tegen je zin te leren. Je betreedt een ruimte zus en komt er zo weer uit. Je hebt dezelfde kleren, je hebt hetzelfde haar, je baardharen zijn nog even lang. Je ziet er niet afgetraind uit, hebt geen gespleten wenkbrauwbogen of een gebroken neus, je bent niet gebrainwashed. Je gaat naar binnen, en zo op het oog kom je er net zo weer uit als je erin bent geduwd. Maar alleen zo op het oog. Vanbinnen ligt het heel anders. Ze hebben je niet de ultieme waarheid onthuld, maar gewoon wat dingen op de juiste plaats gezet. Dingen waarvan je

voordien niet begreep wat je ermee moest, waarvoor je niet de moed had om ze open te maken, in te delen, te bekijken.

Uit een agenda las de agent me de transcriptie voor die van die toespraak was gemaakt. Ze waren bijeengekomen in een ruimte niet ver van waar we nu zijn. In een toevallige samenstelling, niet in een hoefijzervorm zoals bij de toetredingsrituelen. Alsof je in een dorpssoos in Zuid-Italië zit of in een restaurant op Arthur Avenue, om naar het voetballen op tv te kijken. Maar in dat vertrek was geen voetbalwedstrijd en geen bijeenkomst van vrienden, het waren allemaal figuren die op verschillende manieren aangesloten waren bij misdaadorganisaties. De oude Italiaan stond op. Ze wisten dat hij een man van eer was en dat hij naar de Verenigde Staten was gekomen na lange tijd in Canada te hebben gewoond. Hij nam het woord zonder zich voor te stellen, dat hoefde niet. Hij sprak een steenkolenitaliaans, Italiaans met Engels en Spaans erdoorheen, soms hanteerde hij het dialect. Ik wilde graag zijn naam weten en probeerde die quasi-nieuwsgierig aan de agent te vragen. De agent probeerde niet eens te antwoorden. Alleen de woorden van de maffiabaas bestonden.

‘Een wêreld van mense die mene dâ ze kenne overleve mit rechtvoardighait, met gelijke wetten voor iedereen, met flink hard werken, waardigheid, schone straten, vrouwen gelijk aan mannen, dat is alleen een wereld van flikkers, die denken dat ze zichzelf voor de gek kunnen houden. En ook degenen om ze heen. Bakerpraatjes over een betere wereld laten we aan idioten. De rijke idioten die die luxe kopen. De luxe van geloof in een gelukkige wereld, een rechtvaardige wereld. Rijken met een schuldgevoel of iets te verbergen. Who rules just does it, and that’s it. Wie de lakens uitdeelt, doet dat gewoon, klaar. Of hij kan zeggen dat hij de lakens uitdeelt voor de goeie zaak, omwille van rechtvaardigheid, vrijheid. Maar dat zijn wijvendingen, die laten we aan de rijken, de idioten over. Wie de lakens uitdeelt, deelt de lakens uit. Punt uit.’

Ik probeerde te vragen hoe hij gekleed ging, hoe oud hij was. De vragen van een diender of een verslaggever, een nieuwsgierig aagje, een fanatiekeling die met die details denkt terug te kunnen

grijpen op het stereotype van de leider die dat soort toespraken houdt. Mijn gespreksgenoot negeerde me en ging door. Ik beluisterde en zeefde de woorden op zoek naar het goudklompje in het zand, de naam. Ik beluisterde die woorden, maar zocht iets anders. Zocht aanwijzingen.

‘Hij wilde hun de regels uitleggen, snap je?’ zei de agent. ‘Hij wilde dat die tot hen doordrongen. Ik weet zeker dat hij niet loog. Ik garandeer je dat die Mexicaan geen lulmeier is. Ik sta voor hem in, al wil niemand me geloven.’

Hij sloeg zijn ogen weer op de agenda en las verder.

‘De regels van de organisatie zijn de regels van het leven. De wetten van de staat zijn de regels waarmee het ene deel het andere wil besodemieteren. En wai loate ons nooit door niemand besodemieteren. Dat is iets voor mensen die risicoloos geld verdienen, en die heren zullen altijd bang zijn voor mensen die geld verdienen waarbij ze alles op het spel zetten. If you risk all, you have all, capito? Maar als je denkt dat je je hachje moet redden of dat je het hem lapt zonder gevangenis, zonder te vluchten, zonder onder te duiken, dan kun je beter meteen maar stellen: je bent geen man. En als je geen man bent, stap dan maar meteen op en vergeet het maar, want al bin je dan ook een man geworden, je wordt nooit of te nimmer een man van eer.’

De agent keek me aan. Zijn ogen werden twee spleetjes, zo toegeknepen alsof hij scherp wilde stellen wat hij zich prima herinnerde. Hij had dat getuigenverslag tientallen keren gelezen en aangehoord.

‘Crees en el amor? El amor se acaba. Crees en tu corazón? El corazón se detiene. No? No amor y no corazón? Entonces crees en el coño? Maar ook een kut gaat na een tijdje verdrogen. Geloof je in je vrouw? Zodra je geld op is, zegt ze dat je haar verwaarloost. Geloof je in je kinderen? Zodra je ze geen geld meer geeft, zeggen ze dat je niet meer om ze geeft. Geloof je in je moeder? Als je niet voor haar zorgt, zegt ze dat je een ondankbare zoon bent. Escucha lo que digo: tienes que vivir. Je moet leven voor jezelf. Je moet om jezelf gerespecteerd kunnen worden en dan anderen respecteren. Het

gezin. Iemand aan wie je wat hebt respecteren en iemand aan wie je niks hebt minachten. Iemand die je iets kan geven, verdient respect, iemand die overbodig is, verliest het. Je krijgt toch respect van iemand die iets van je wil? Van iemand die bang voor je is? En als je niks kan geven? Dan word je beschouwd como basura. Als je niks kan geven, ben je niks.'

'Ik,' zei de agent, 'begreep toen dat die maffiabaas, die Italiaan, iemand was die ertoe deed, iemand die het leven kende. Die het echt kende. Die toespraak kan die Mexicaan niet zelf hebben ingesproken. De chicano is tot zijn zestiende op school geweest en in Barcelona hebben ze hem uit een goktent geplukt. En het Calabrees van die pief had een acteur of een grootbek niet kunnen verzinnen. Want zonder de grootmoeder van mijn vrouw had ik die woorden ook niet begrepen.'

Toespraken met een maffiose morele filosofie had ik bij bosjes gehoord in de verklaringen van spijtoptanten, in afgetapte gesprekken. Maar dit had iets ongebruikelijks, het kwam over als een training van de ziel. Het was een kritiek op de maffiapraktijk.

'Ik spreek tot jullie, en sommigen van jullie mag ik nog ook. Anderen zou ik de harses in kunnen sloan. Maar ook de aardigste van jullie wens ik dood als ie meer wijven en geld heb dan ik. Als een van jullie mijn broer wordt en ik hem als mijn gelijke in de organisatie kies, dan staat het lot vast, hij zal me willen besodemieteren. Don't think a friend will be forever a friend. Ik zal worden vermoord door iemand met wie ik tafel, bed, alles heb gedeeld. Ik zal worden vermoord door iemand die me onderdak heb gegeven, bij wie ik kon onderduiken. Ik weet niet wie het is, anders had ik hem al uit de weg geruimd. Maar het zal gebeuren. En als hij me niet vermoordt, verraadt hij me wel. Regel is regel. En de regels zijn geen wetten. De wetten zijn voor lafaards. De regels zijn voor mannen. Daarom hebben wij ereregels. Ereregels zeggen je niet dat je rechtvaardig, goed, correct moet zijn. Ereregels zeggen hoe je de lakens uitdeelt. Wat je moet doen om mensen, geld, macht te beheeren. Ereregels zeggen hoe je moet doen als je de lakens wilt uitdelen, als je degene die boven je staat wilt besodemieteren, als je je

niet wilt laten besodemieteren door degene onder je. Ereregels hoef je niet uit te leggen. Die zijn er gewoon. Ze zijn vanzelf op en in het bloed van elke man van eer geschreven. Hoe kun je kiezen?'

Was die vraag voor mij bestemd? Ik zocht het passendste antwoord. Maar uit voorzichtigheid wachtte ik af voor ik het woord nam, omdat ik dacht dat de agent misschien nog de woorden van de maffiabaas citeerde.

'Hoe kun je in luttele seconden, luttele minuten, luttele uren kiezen wat je moet doen? Als je verkeerd kiest, moet je jarenlang boeten voor een keuze van niks. De regels zijn er, ze zijn er altijd, maar je moet ze kunnen herkennen en je moet begrijpen wanneer ze gelden. En dan de wetten van God. De wetten van God liggen in de regels besloten. De wetten van God: de echte dan wel, niet die gebruikt worden om een arme donder bang te maken. Maar bedenk dit: je kunt alle ereregels hebben die je wilt, maar er is maar één zekerheid. Je bent een man als je vanbinnen weet wat je lot is. Een arme donder kruipt voor zijn hachje. Mannen van eer weten dat alles sterft, dat alles voorbijgaat, dat niets blijvend is. Journalisten beginnen met de wens om de wereld te veranderen en eindigen met de wens om directeur te worden. Het is gemakkelijker om ze te conditioneren dan te corrumperen. Iedereen telt alleen voor zichzelf en voor de Geëerde Maatschappij. En de Geëerde Maatschappij zegt je dat je alleen meetelt als je de lakens uitdeelt. Despues, puedes elegir la forma. Puedes controlar con dureza o puedes comprar el consentimiento. Je kunt de lakens uitdelen door bloed te nemen of te geven. De Geëerde Maatschappij weet dat elk mens zwak, zondig en ijdel is. Ze weet dat de mens niet verandert, daarom betekent de regel dus alles. Alle problemen hebben een oplossing, van je vrouw die je verlaat tot je groep die uit elkaar valt. En die oplossing hangt alleen af van hoeveel je biedt. Als het je slecht vergaat heb je maar weinig geboden, niet genoeg, zoek geen andere verklaringen.'

Het leek wel een seminar voor aankomende maffiabazen. Hoe was het mogelijk?

'Het gaat erom te begrijpen wie je wilt zijn. Als je overvalt, schiet,